

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäteverolain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäteverolain 5 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 35/2015 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Krista Sinisalo, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Ari Seppänen, ympäristöministeriö
- toimitusjohtaja Markku Salo, JLY - Jätelaitosyhdistys ry
- toimitusjohtaja Tatu Rauhamäki, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry
- erityisasiantuntija Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto ry
- ympäristö- ja energiajohtaja Pekka Vuorinen, Infra ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Fortum Oyj
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Energiateollisuus ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jäteverolakia.

Jäteveron tasoa korotettaisiin 55 eurosta 70 euroon tonnilta jätettä, joka toimitetaan kaatopaikalle.

Verotuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla noin viisi miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2015 vp

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että kaatopaikalle toimitettavan keräyspaperin siistauslietteen verottomuutta koskeva säännös kumottaisiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Jäteveron korotus 55 eurosta 70 euroon tonnilta on osa pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman veropoliittisia toimia, joilla pyritään kasvattamaan verotulokertymää. Korotuksen staattiseksi vaikutukseksi on arvioitu ensi vuodelle noin 3,5 milj. euroa ja sen jälkeen noin viisi miljoonaa euroa vuodessa. Esityksessä on kuitenkin todettu, että lisätuotto voi olla vaikeasti saavutettavissa ainakin ensi vuonna veron ohjausvaikutuksen ja muun jätteitä koskevan sääntelyn vuoksi. Erityisen merkityksellinen tässä suhteessa on ensi vuoden alusta voimaan tuleva orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto, jonka oletetaan puolittavan nykyisen jäteveropohjan.

Korotus itsessään on suhteellisesti melko suuri, noin 27 prosenttia. Sen vaikutus korostuu, kun otetaan huomioon myös taannoiset korotukset vuosien 2013 ja 2015 alusta. Toisaalta on otettava huomioon, että jätevero on leimallisesti kannustintyyppinen ympäristövero, jonka ensisijaisena ympäristötavoitteena on vähentää jätteiden kaatopaikkakäsittelyä ja edistää jätteiden hyötykäyttöä ja kierrätystä. Vero on myös toiminut käytännössä odotusten mukaisesti ja vaikuttanut osaltaan siihen, että veropohja on jo pienentynyt puoleen vuoden 2011 kokonaisuudistuksen jälkeen¹. Tämän kehityksen oletetaan siis jatkuvan edelleen. — Kaikki korotukset eivät siten realisoitu kasvavana verorasitteena.

Valiokunta pitää korotusesitystä näillä perusteilla hyväksyttävänä, vaikka se lisää ainakin aluksi hieman teollisuuden kustannuksia. Se on joka tapauksessa jätehuollon kehittämisen kannalta oikea askel ja tukee osaltaan orgaanisten jätteiden kaatopaikkakieltoa. Todettakoon myös, että ehdotettu verotaso jää edelleen alle EU:n 27 maan jäteveron keskiarvon, joka on noin 80 euroa tonnilta.

Eräät jätėjakeet

Jätevero koskee ylipäänsä vain jätteitä, joita voitaisiin käyttää teknisesti ja ympäristöperusteisesti hyödyksi. Tässä arvioinnissa ei oteta huomioon, onko hyötykäyttö taloudellisesti kannattavaa. Komissio piti aikanaan taloudellisiin seikkoihin perustuvaa soveltamisedellytystä liian epämää-

¹ Jäteveron tuotto oli vuoden 2011 tilinpäätöksessä noin 64 milj. euroa. Viime vuoden tuottoarvio oli enää vain noin 33 milj. euroa ja arvio ensi vuodelle noin 25 milj. euroa. Todellinen tuotto on siis huomattavasti pienempi kuin kuntien peruspalveluiden valtionosuusprosenttiin lisätty kiinteä 70 milj. euroa vastaava osuus (0,27 prosenttiyksikköä). Tätä koskeva lainmuutos tuli voimaan kuluvan vuoden alusta (1406/2014).

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2015 vp

räisenä, minkä vuoksi sitä ei voitu ottaa lakiin. Valiokunta katsoo näillä perusteilla, ettei esitys anna aihetta muuttaa polttolaitoksissa syntyvien jätteiden, kuten tuhkien ja kuonien, tai voimalaitosten rikinpoistojätteen (nimike 10 01 05) verokohtelua. Valiokunta pitää lisäksi perusteltuna, että keräyspaperin siistauslietteen verottomuutta koskeva säännös kumotaan, koska komissio ei ole hyväksynyt sen voimaantulon edellyttämää valtiontukilupaa.

Jäteverotus muutettiin vuoden 2011 uudistuksessa kaikkiaan neutraaliksi ja verotuskohtelultaan johdonmukaiseksi. Se tukeutuu kansalliseen ja EU-tasoiseen jäte- ja ympäristölainsäädäntöön sekä niistä juontuvaan jätehierarkiaan. Tavoitteena on, että kaatopaikoille ohjautuisi vain hylky-jäte ja muut jätteet ohjautuisivat kiertoon, materiaalikäyttöön tai polttoon. Ensisijainen tavoite on vähentää ylipäänsä jätteiden määrää.

Nämä yleiset periaatteet koskevat myös muovijätettä. Esitys ei kuitenkaan edistä muovin *kierrätystä* — joskaan ei sitä estäkään. Kehityksen suunta on kuitenkin oikea, koska muovijätettä ei voida viedä enää kaatopaikalle orgaanisten jätteiden kaatopaikkakiellon vuoksi. Sen asema paranee siis jätehierarkiassa. Muovijätteen käyttö on ollut toistaiseksi vielä rajoitettua sen vuoksi, että muovia on ollut vaikea saada kiertoon eikä sille ole ollut riittävää kysyntää Suomessa. Ensi vuoden alusta voimaan tuleva pakkausjätteen tuottajavastuu saattaa edistää osin myös muovin kierrätystä.

Väliaikainen varastointi ja valvonta

Kiristytävä verotus saattaa lisätä myös jätteiden laitonta varastointia esimerkiksi niin, että kolmen vuoden veroton välivarastointiaika ylittyy valvonnan puutteessa. Valvonta on siirretty Tullilta ympäristöviranomaisille, joiden tulisi huolehtia siitä nykyistä tehokkaammin. Tämän tarve on noussut esiin myös valiokunnan asiantuntijakuulemisessa. Asiaan liittyy kilpailuhäiriöiden lisäksi myös ympäristö- ja verotusintressi. Valiokunta kehottaa sen vuoksi valtiovarainministeriötä ja ympäristöministeriötä selvittämään keskenään tarvittavat lisätoimenpiteet valvonnan tehostamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 35/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 6.11.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
jäsen Touko Aalto vihr
jäsen Timo Heinonen kok

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2015 vp

jäsen Eero Heinäluoma sd
jäsen Kalle Jokinen kok
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Markku Rossi kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Timo Harakka sd
varajäsen Mika Niikko ps
varajäsen Jari Ronkainen ps
varajäsen Eero Suutari kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen